

סילבוס לקורס: אנתרופולוגיה יישומית במציאות של הגירה ופליטות בין אפריקה לישראל

שם המרצה: ד"ר רוית תלמי כהן

קורס מס': 0693201601 **שנת לימודים:** ב+ג **סמסטר:** א+ב **היקף שעות:** 2 ש"ש **לתואר:** ראשון
השיעורים יתקיימו בימי ראשון 11:45-15:10 בניין גילמן, כיתה 455
שעת קבלה: ימי ראשון 13:00-12:00 בתיאום מראש
טלפון: 052-2356377
דוא"ל: ravit.cohn@gmail.com

תיאור הקורס

הקורס מיועד לסטודנטים בעלי אוריינטציה אקטיביסטית המעוניינים לשלב בין תיאוריות בנושא הגירה, הגירת עבודה ובקשות מקלט מיבשת אפריקה לישראל לבין יישומן בשטח. במהלך הקורס נתמקד בהיבטים אנתרופולוגיים, סוציולוגיים, פוליטיים, כלכליים ויישומיים של תופעת ההגירה והפליטות ביבשת אפריקה וממנה לישראל, ובעיקר במפגש שבין מהגרים, ארגונים, אוכלוסייה מקומית ומדיניות הגירה. הסטודנטים יפעלו בארגונים שונים ויערכו מחקרי פעולה בדגש אנתרופולוגי.

בחלק הראשון של הקורס נעסוק בתיאוריות של הגירה ופליטות ובהבנת התופעה בהיבטים חברתיים, תרבותיים ואישיים. ננתח את הסיבות להגירה ונבחן את המהגרים כסוכנים פעילים (agents) ואקטיביים של שינוי. נתייחס לארצות המוצא, למסעות שהם עוברים ולהגעתם לישראל, העשויה לשמש תחנה של קבע או תחנה זמנית.

בחלק השני של הקורס נדון בארגונים ממשלתיים ולא-ממשלתיים (ngo). נכיר ונמפה את פעילות הארגונים הפועלים בעולם ובישראל בסוגיות של מהגרים ומבקשי מקלט מיבשת אפריקה ונבחן סוגיות של סיוע הומניטרי, מעורבות והתערבות. נדון גם באוכלוסייה הישראלית המתגוררת בשכונות שאליהן הגיעו מבקשי מקלט וננתח את הדיאלוג בין הקבוצות.

החלק השלישי יעסוק בסוגיות אקטואליות כגון חינוך, בריאות ומדיניות ביחס למבקשי מקלט ומהגרים מיבשת אפריקה.

במהלך הקורס יפגשו הסטודנטים נציגים שונים של ארגונים, יצאו לסיורים ויחשפו למחקרי פעולה המשלבים בין התיאוריה ליישומיות, ויתמקדו בפרספקטיבה האנתרופולוגית.

במהלך השנה יפעלו הסטודנטים בארגונים שונים ובמסגרת זו יתנסו במחקר פעולה הכולל תהליכי משא ומתן, כניסה לשדה מחקר, זיהוי סוגיות מרכזיות ובערות, ניתוח תהליכים ומדיניות בארגונים ויצירת כלים יישומיים התואמים את השטח. הסטודנטים ילמדו מודלים יישומיים של עבודה מתחומי האנתרופולוגיה היישומית, יזכו להכשרה מעמיקה ומרוכזת בשיטות מחקר איכותניות ויקבלו כלים לביצוע שיטות מחקר מותאמות תרבות: ראיונות, קבוצות מיקוד, תצפיות, ניתוח חומרים משדה המחקר ושילובם עם תיאוריות.

הקורס כולל: שיעורים פרונטליים, פגישה עם נציגי ארגונים, מבקשי מקלט, אזרחי דרום ת"א, סיורים, סרטים ודיונים

דרישות הקורס

- השתתפות פעילה בשיעורים
- השתתפות באחד מהסיורים (סמסטר א' סיור לירושלים, סמסטר ב' סיור לדרום ת"א)
- מבנה הציון: 20% פרזנטציה, 30% פעילות חברתית, 50% הגשת עבודת סיכום
- פעילות בארגונים- לאורך כל השנה. מינימום 40 שעות.
- תאריכי פרזנטציות יקבעו במהלך הסמסטר
- את העבודה הסופית ניתן להגיש עד לתאריך 1.8.2018

תכנית השיעורים : סמסטר א'

שיעור	תאריך	נושא השיעור	קריאה נדרשת
1	22.10.17	הצגת הקורס, סוגיות מרכזיות ותיאום ציפיות	<p>משרד הפנים (2017). נתוני זרים בישראל, דו"ח אפריל 2017. https://www.gov.il/BlobFolder/reports/foreign_workers_report_q1_2017/he/foreign_workers_stats_q1_2017.pdf</p> <p>גולן, ד. רוזנפלד, י. אור, צ. (2017). שותפויות, אקדמיה-קהילה בישראל: מחויבות, עקביות, למידה והקשרים. בתוך: גשרים של ידע. מכון מופת: תל אביב. (עמ' 9-44).</p>
2	29.10.17	הגירה - מגמות מרכזיות ונקודת מבט אנתרופולוגית	<p>Castles, S. and M. Miller (2014). The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. Chapter 2: Theories of Migration (pp. 25–52)</p> <p>חזן, ח' (1992). השיח האנתרופולוגי. תל אביב: ההוצאה לאור של משרד הביטחון, האוניברסיטה המשודרת. (עמ' 9-30).</p> <p>מגמות מרכזיות של הגירה עכשווית: http://gmdac.iom.int/global-migration-trends-factsheet</p> <p>בחירה: Bimal, G. (2003). "Towards a New International Regime for Orderly Movements of People". In Bimal G. (Ed.) <i>Manging Migration: Time for a New International Regime?</i> Oxford: Oxford University Press (pp 6-26)</p> <p>Greenwood, D. J. (2012). Doing and learning action research in the neo-liberal world of contemporary higher education. <i>Action Research</i>, June 2012 vol. 10 no. 2. pp 115-132</p> <p>Greenwood, D. J. and M. Levin. 2006 (2nd ed.) Introduction to action research: Social research for social change: Social Research for Social Change. SAGE Publications</p>
3	5.11.17	ארגוני מהגרים- מיפוי גלובלית	<p>Babies, D. (2014). Understanding Diversity in the Phenomenon of Immigrant Organizations: A Comprehensive Framework. <i>Int. Migration & Integration</i>. Online, Dordrecht 2014</p> <p>UNHCR או"ם http://www.unhcr.org/4dfa11499.html</p> <p>OCED https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MIG</p> <p>World Bank /http://www.worldbank.org</p> <p>Refugee international /https://www.refugeesinternational.org/currentwork</p> <p>Imo /http://gmdac.iom.int</p>

פרזנטציות של נציגי ארגונים	הצגת הארגונים	12.11.17	4
מפגשים אישים	בחירה של ארגונים	19.11.17	5
<p>לינדה פולמן (2012), תעשיית החמלה: מאחורי הקלעים של הסיוע ההומניטרי. ירושלים: שלם.</p> <p>Shachar, Y. (2014). The White Management of 'Volunteering': Ethnographic Evidence from an Israeli NGO. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations December 2014, Vo, 25. Issue 6, pp.1417-1440. https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs11266-013-9398-x.pdf</p> <p>William F. Fisher. (1997). DOING GOOD? The Politics and Antipolitics of NGO Practices. Annu. Rev. Anthropol. 26: 439–64</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p> <p>Rosenthal A, (2012). Weaving networks of responsibility: community work in development programs in rural Malawi. Med Anthropol. 2012; 31(5): 420-37</p> <p>אלאור, תמר (1992) משכילות ובורות: מעולמן של נשים חרדיות. תל-אביב: עם עובד. עמ' 21-11.</p>	<p>מעורבות/ התערבות/ התנדבות? וכניסה לפעילות בארגון</p>	26.11.17	6
<p>מרצה אורחת: גב' נועה קאופמן- קו לעובד</p> <p>צבר, גליה (2008) מהגרי עבודה מאפריקה לישראל ובחזרה. תל אביב: ההוצאה לאור של אוניברסיטת ת"א. עמ' 33-45.</p> <p>קמפ, אדריאנה ורביקה רייכמן. 2007 "עובדים" ו"זרים": הכלכלה הפוליטית של הגירת עבודה בישראל". ירושלים: הקבוץ המאוחד- מכון ון-ליר. פרק 3 עמ' 95-102.</p> <p>האתר של קו לעובד: http://www.kavlaoved.org.il</p>	הגירת עבודה מיבשת אפריקה בישראל	3.12.17	7
<p>מרצה אורח: עו"ד יובל ליבנת- קליניקה משפטית אונ' ת"א</p> <p>בן-דור, ע ואדוט, ר. (2003). מדינת ישראל מקלט בטוח? בעיות בטיפולה של מדינת ישראל בפליטים ובמבקשי מקלט. נייר עמדה. http://www.phr.org.il/uploaded/2003.pdf</p> <p>ליבנת, י. (2011) " פליטים, מעסיקים, ו"פתרונות מעשיים" בבג"ץ בעקבות בג"ץ 10\6312 קו לעובד נגד המדינה. משפטים כרך ג:</p>	זכויות אדם של מבקשי מקלט/ אמנת הפליטים	10.12.17	8

<p>http://law.huji.ac.il/upload/mishpatimonline0302.pdf</p> <p>מן, א. (2010) אנו פליטים או: מהו מרחב פוליטי יהודי. תיאוריה וביקורת 37: עמ' 11-36.</p>			
<p style="text-align: center;">מרצה אורח: מר אדם מוחמד</p> <p>שני, א. אייל, ש. ברמן, י. ורוזן, ס. (2014) אין מקלט, מדיניות המקלט ביחס לאזרחי אריתריאה וסודאן. המוקד לפליטים ומהגרים</p> <p>http://hotline.org.il/wp-content/uploads/NoRefugeHeb.pdf</p> <p>Richard, A. and Nee, N. (1997). “Rethinking Assimilation Theory for a New Era of Immigration International Migration Review, 31: 826 -874</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p> <p>Berry, J.W. (2001). A psychology of immigration. Journal of Social Issue, 57(3), pp. 615 -631</p> <p>Remennick, Larissa (2003). What Does Integration Mean? Social Insertion of Russian Immigrants in Israel. Journal of International Migration and Integration (JIMI), 4(1): 2349</p>	<p>מבקשי מקלט בישראל- בריחה, מסע, החיים בישראל והגעגועים הביתה</p>	<p>17.12.17</p>	<p>9</p>
<p style="text-align: center;">מרצה אורחת: גב' רחל פריאל</p> <p>סופר ארנון (עורך), 2009. פליטים או מהגרי עבודה ממדינות אפריקה? חיפה: מכון חייקין.</p> <p>http://web.hevra.haifa.ac.il/~ch-strategy/images/publications/darfur_refugees.pdf</p> <p>סואן, ד; מלי שחורי ב' (2016). דרום תל-אביב: שטח הפקר או "הרפובליקה האפריקנית הראשונה בציון"? יחס התושבים לאפריקנים המתגוררים בשכונה. הגירה 6. מרכז אקדמי רופין</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p> <p>הוכמן, א. (2017). איום נתפס, מרחק חברתי, והדרה של מבקשי מקלט מסודאן ואריתריאה בישראל. הגירה 7. המרכז האקדמי רופין.</p>	<p>אזרחי דרום תל אביב-מורכבות חיי היום יום לצד מבקשי המקלט</p>	<p>24.12.17</p>	<p>10</p>
<p>סיור לימודי בירושלים בתאריך 27.12.17- פרטים נוספים בהמשך</p>	<p>סיור לימודי</p>	<p>31.12.17</p>	<p>11</p>
<p>ניתוח הסיור ואתגרים בפעילות בארגונים</p>	<p>מדברים על זה</p>	<p>7.1.18</p>	<p>12</p>
<p>Van Willigen, J" (2002). Applied anthropology: An introduction .“Action Research and participatory action research. pp 77-91 Praeger.</p> <p>Björk Brämberg¹ E and Dahlberg K. (2013) Interpreters in Cross-Cultural Interviews: A</p>	<p>מחקרי פעולה וראיון מונגש תרבותית</p>	<p>14.1.18</p>	<p>13</p>

<p>Three-Way Coconstruction of Data. Qualitative Health Research 23(2). pp. 241–247.</p> <p style="text-align: right;">בחירה: לומסקי-פדר, ע. ורפורט, ת. (2007) לדבר בשפתם? זרות, בית ויחסי כוח בראיון עם מהגרים. מגמות מד (4): עמ' 636-654.</p> <p>Center for Applied Linguistics, & Cultural Orientation Resource Center. (2015). Refugee Training and Orientation: A Workbook for Trainers. Center of Applied Linguistics. http://www.culturalorientation.net/providing-orientation/tools</p>			
	סיכום הסמסטר	21.1.18	14

סמסטר ב'

- במהלך הסמסטר הסטודנטים יציגו פרזנטציות

קריאה נדרשת	נושא השיעור	תאריך	שיעור
	תובנות משדה המחקר	4.3.18	1
<p>מרצה אורחת: גב' קרן הנדין CIMI</p> <p>חומר קריאה יפורסם בהמשך</p>	<p>סוגיות אקטואליות (1): פריפריה מול מרכז- תנועה של מבקשי מקלט בישראל</p>	11.3.18	2
<p>קמפ, א. ורייכמן, ר. (2008) עובדים זרים. מכון ואן ליר: ירושלים. פרק רביעי: עמ' 164-197.</p>	<p>סוגיות אקטואליות(2): מדיניות עירונית בקשר למבקשי מקלט בישראל</p>	18.3.18	3
<p>מרצה אורחת גב': תמר קדם יוניטף</p> <p>מאיר, י. (2015) התינוקות השקופים: על תופעת ה"בייביסטרים" - הגנים הפיראטיים לילדי מהגרי עבודה ומבקשי מקלט. למהגר http://the-migrant.co.il/he/node/26</p> <p>מאיר, י וסלואן, פ'. (2016) דו"ח מחקר: מיפוי התנאים ההתפתחותיים ב"מחסני הילדים". אוניברסיטת תל אביב http://www.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2016/02/babysitters-report0116.pdf</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p>	<p>סוגיות אקטואליות (3): גיל הרך של קהילות מהגרות</p>	25.3.18	4

<p>Sasikumar Balasundaram (2014) Children Matter: Including Camp Children's Perspectives in Refugee Research. Practicing Anthropology: Summer 2014, Vol. 36, No. 3, pp. 38-42.</p>			
<p style="text-align: right;">פרטים נוספים במהלך הסמסטר</p>	<p>סיור בדרום ת"א</p>	<p>8.4.18</p>	<p>5</p>
	<p>ונטילציה לסיור ולפעילות בארגונים</p>	<p>15.4.18</p>	<p>6</p>
<p>מרצה אורחת: ד"ר זואי גוטצייט. רופאים לזכויות אדם, מבקשי המקלט בישראל במלכודת ה"הגנה הקבוצתית, וואיך זה משפיע על בריאותם</p> <p style="text-align: right;">חומר נוסף יפורסם בהמשך</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p> <p>Centers for Disease Control and Prevention. (2016). Immigrant and Refugee Health, http://www.cdc.gov/immigrantrefugeehealth/index.html</p> <p>Elzbieta M. Gozdziaik (2004) Training Refugee Mental Health Providers: Ethnography as a Bridge to Multicultural Practice. Human Organization: Summer 2004, Vol. 63, No. 2, pp. 203-210.</p>	<p>סוגיות אקטואליות (4): בריאות ומבקשי מקלט</p>	<p>22.4.18</p>	<p>7</p>
<p>דו"ח (2016), ניצולי מחנות העינויים מדברים. רופאים לזכויות אדם המוקד לפליטים ומהגרים ואס"ף.</p> <p style="text-align: right;">http://cdn2.phr.org.il/wp-content/uploads/2016/06/מחנות-העינויים-בסיני-מדברים.pdf</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p> <p>Tempany, M. (2009) What Research tells us about the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Sudanese Refugees: A Literature Review. transcultural psychiatry. McGill University. Vol 46(2): 300–315</p> <p>http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1363461509105820</p>	<p>סוגיות אקטואליות (5): פוסט טראומה- ומחנות עינויים סרט + שיחה</p>	<p>29.4.18</p>	<p>8</p>
<p style="text-align: right;">מרצה אורחת: גב' ענבל בן יהודה</p> <p style="text-align: right;">בן יהודה, ע. וסגל, ה. (2014). שבטים בפיתחה של המאה 21? אפריכאן.</p>	<p>מה עושים עם כל החומרים (1): שבטים במאה ה 21? סוגיות של כתיבה, אקדמיה ופעילות בארגונים</p>	<p>6.5.18</p>	<p>9</p>

<p>Catherine Besteman (2010) In and Out of the Academy: Policy and the Case for a Strategic Anthropology. Human Organization: Winter 2010, Vol. 69, No. 4, pp. 407-417.</p> <p>McInnis, E. (2012) Refugee Agencies: A Role for Anthropology. Practicing Anthropology: Fall 2012, Vol. 34, No. 4, pp. 29-33</p>	<p>מה עושים עם כל החומרים (2): מודלים של עבודה אנתרופולוגית יישומית</p>	<p>13.5.18</p>	<p>10</p>
<p>Juha Parkkinen & Sauli Puukari. 2005 " Approaching worldviews in multicultural counselling." Pp117-137 in Launikari, M., & Puukari, S. (Eds). Multicultural guidance and counselling: Theoretical foundations and best practices in Europe. Finland.</p> <p>קרומר-נבו מיכל ומיה לביא-אג'אי. 2009. "לעשות משהו בקשר לזה": מחקר ומדיניות" בטחון סוציאלי 81. עמ' 75-106.</p> <p style="text-align: right;">בחירה:</p> <p>Long, J. Fellin, M. Bauer, J. Koenig, D. Mosher, R. and Tina Zarpour (2015). Incorporating Immigrant Perspectives Into Organizational Research and Practice: Implementing Inclusive Discussions. Practicing Anthropology: Winter 2015, Vol. 37, No. 1, pp. 20-25.</p>	<p>מה עושים עם כל החומרים (3): מודלים של עבודה אנתרופולוגית יישומית</p>	<p>27.5.18</p>	<p>11</p>
<p>Konane M. Martínez (2009). Thirty cans of beef stew and thong: Anthropologist as Academic, Administrator, and Activist in the U.S- Mexico border region. Napa Bulletin Volume 31, Issue 1, pp. 100–113.</p>	<p>מה עושים עם כל החומרים (4): מה עושים עם כל החומרים</p>	<p>3.6.18</p>	<p>12</p>
	<p>סיכום</p>	<p>10.6.18</p>	<p>13</p>

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים בהתאם להתקדמות בכיתה.